UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

In memoriam prof. mr. E.H. (Ewoud) Hondius

Loos, M.B.M.; Schelhaas, H.N.; Giesen, I.

Publication date
2026
Document Version
Final published version
Published in
Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht

Link to publication

Citation for published version (APA):
Loos, M. B. M., Schelhaas, H. N., & Giesen, I. (2026). In memoriam prof. mr. E.H. (Ewoud) Hondius. *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*, *2026*(5), 237-239. Article 25.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

M.B.M. Loos, H.N. Schelhaas & I. Giesen[1]

In memoriam prof. mr. E.H. (Ewoud) Hondius

NTBR 2026/25

Op 3 mei 2026 is Ewoud Hondius overleden. Hondius (geboren op 21 november 1942) was rechtsvergelijker pur sang, en was een van de grondleggers van het Europees privaatrecht en van het consumentenrecht, niet alleen in Nederland maar ook in Europa. Verder was hij de oprichter van een aantal tijdschriften, waaronder dit tijdschrift. Hondius was een hoogleraar van de oude stempel: erudiet, welbespraakt, met een encyclopedische kennis binnen en buiten het recht. Als persoon was hij buitengewoon vriendelijk en belangstellend. Veel jonge wetenschappers kregen van hem een steuntje in de rug door de kansen die hij hun bood. Tot op hoge leeftijd is hij actief gebleven in het wetenschappelijke discours.

Academische loopbaan

Hondius heeft rechten gestudeerd in Leiden en aan de Columbia-universiteit van New York. Na zijn studie is hij wetenschappelijk medewerker geworden aan de Leidse universiteit, waar hij in 1978 ook promoveerde (bij promotor Auke Bloembergen) op het bijna 1000 pagina's dikke proefschrift *Standaardvoorwaarden. Rechtsvergelijkende beschouwingen over standaardisering van kontraktsbedingen en overheidstoezicht daarop*. Zijn magnum opus dat direct een standaardwerk was en nog steeds is. De kopij daarvoor was al in mei 1976 afgesloten, maar in het voorwoord bij het proefschrift vermeldde hij dat hij de definitieve versie van de Duitse regeling over de algemene voorwaarden (het Duitse *AGB-Gesetz* dat in 1977 werd ingevoerd) nog heeft kunnen (en willen) verwerken voordat het manuscript in september 1977 'ter perse' ging. In 1979 was hij, met prof. J.H. Dalhuisen, voor de Nederlandse Juristen Vereniging preadviseur over het onderwerp van zijn proefschrift: de algemene voorwaarden. In datzelfde jaar is hij in Leiden benoemd tot hoogleraar Burgerlijk Recht. Per 1 september 1980 werd Hondius echter benoemd tot gewoon hoogleraar recht aan de Universiteit Utrecht. Die functie heeft hij bekleed tot zijn emeritaat op 1 november 2007, en op diezelfde datum werd hij direct benoemd tot faculteitshoogleraar Europees privaatrecht. Als hoogleraar Burgerlijk Recht heeft hij in Leiden en Utrecht geen oratie gehouden, maar dat heeft hij op 28 november 2007 'goedgemaakt': zijn afscheidsrede als hoogleraar Burgerlijk Recht, met de titel 'Sense and nonsense in the law. Towards clarity and plain meaning' was tegelijkertijd zijn oratie als faculteitshoogleraar Europees privaatrecht.

Redacties, boeken en oprichting tijdschriften

Een deel van de wetenschappelijke nalatenschap van Hondius is gelegen in de oprichting en betrokkenheid bij boekenreeksen en tijdschriften. Om te beginnen heeft hij een belangrijke en langdurige rol gespeeld als auteur en hoofdredacteur van de invloedrijke en veelgebruikte *Groene Serie Verbintenissenrecht*, vroeger een losbladige editie maar thans online. Daarnaast was hij instigator van het *Jaarboek consumentenrecht*, en was hij redacteur en auteur van talloze internationale boeken over de gehele breedte van het verbintenissenrecht, zoals *Extinctive Prescription on the Limitation of Actions* (Kluwer Law International 1995), *Modern Trends in Tort Law: Dutch and Japanese Law Compared* (Kluwer Law International 1999), *The Principles of European Contract Law and Dutch Law: A Commentary* (Kluwer Law International 2002), *Towards a European Civil Code* (Kluwer Law International, 4e editie 2011), *Unexpected Circumstances in European Contract Law* (Cambridge University Press 2011) en *Coronavirus and the Law in Europe* (Intersentia 2021).
Wat betreft tijdschriften was hij zeer lang betrokken bij het juridische studententijdschrift *Ars Aequi*. Hij verzorgde van 2004 tot 2021 de driemaandelijkse rubriek Consumentenrecht in het bijbehorende Katern, en hij schreef vele columns die later zijn gebundeld. Daarnaast heeft hij drie tijdschriften opgericht, die, soms onder een andere naam, nog altijd bestaan en invloedrijk zijn. Bij alle drie de tijdschriften heeft Hondius ook meer dan twintig jaar deel uitgemaakt van de redactie. In 1985 heeft hij mede het *Tijdschrift voor Consumentenrecht* opgericht, dat sinds 2005 de huidige titel *Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken* draagt. In 1993 was hij samen met de Belgische hoogleraar prof. Marcel Storme medeverantwoordelijk voor de oprichting van het Europese tijdschrift *European Review of Private Law*. De artikelen verschijnen in het Engels, Frans of Duits en worden voorafgegaan door een Duitse, Franse of Engelse samenvatting. En tot slot was Hondius de oprichter van het *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* (*NTBR*). Wij gaan daar nader op in.

Het Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht

In maart 1984 zag het eerste nummer van het *Kwartaalbericht Nieuw BW*, de voorloper van het *NTBR* het licht, dat beoogde '(…) *een brugfunctie te vervullen voor degenen die over niet al te lange tijd moeten overschakelen van de bepalingen van het huidige recht naar die van het Nieuw Burgerlijk Wetboek*'. Het eerste artikel is van de hand van Hondius, waar hij de belangrijkste wijzigingen van het – toen nog – nieuwe burgerlijk recht kritisch analyseerde en met genoegen

1 Prof. mr. dr. M.B.M. (Marco) Loos is directeur van de Amsterdam Graduate School of Law. Hij is hoogleraar Privaatrecht, in het bijzonder Europees consumentenrecht. Prof. mr. dr. H.N. (Harriët) Schelhaas is hoogleraar Privaatrecht aan de Erasmus School of Law (Erasmus Universiteit Rotterdam), met als specialisme het contractenrecht. Prof. mr. dr. I. (Ivo) Giesen is directeur van het WODC en verbonden als hoogleraar Privaatrecht aan het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht van de Universiteit Utrecht. De eerste twee auteurs zijn bij Ewoud Hondius gepromoveerd in 1998 resp. 2004. De laatstgenoemde auteur was collega-hoogleraar bij het Molengraaff Instituut 2004-2011. Delen van dit 'in memoriam' zijn elders gepubliceerd.

concludeerde dat de rol van de rechter in het nieuwe BW werd teruggedrongen.[2] Met de invoering van het huidige BW in 1992 werd het kwartaalbericht omgedoopt tot het huidige *NTBR* met de volgende motivering:

> "De inwerkingtreding van het grootste deel van het NIEUW BW heeft de vraag doen rijzen of de uitgave van Kwartaalbericht Nieuw BW moet worden voortgezet. Redactie en uitgever hebben deze vraag in bevestigende zin beantwoord. Er lijkt een duidelijke plaats weggelegd voor een privaatrechtelijk tijdschrift in ons land. De frequentie van verschijning moet zelfs omhoog naar zes maal per jaar. In verband hiermee is de term Kwartaalbericht losgelaten. Nu ook het nieuwe van het NIEUW BW er af is, was naamswijziging onontkoombaar. De nieuw gekozen naam - Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht - brengt de nieuwe doelstelling tot uitdrukking."[3]

Ook op het *NTBR* drukte Hondius zijn stempel, als jarenlange hoofdredacteur,[4] waarbij hij vaak ondoorgrondelijk en stoïcijns soms felle debatten over de plaatsbaarheid van een artikel in goede banen leidde en de koers bepaalde. Bij het *NTBR* ontwikkelde Hondius ook een handelsmerk: het fenomeen van de 'Kroniek Algemeen'. In deze regelmatig verschijnende kronieken gaf hij met een bijna encyclopedische kennis een overzicht van belangrijke ontwikkelingen, rechtspraak en verschenen boeken op het terrein van (vooral) het verbintenissenrecht, in Nederland en Europa. Zijn eerste kroniek verscheen in 1992,[5] zijn laatste in 2020.[6] Zijn kronieken behoorden tot de best gelezen stukken van het *NTBR*, boden een schat aan vaak onontgonnen (buitenlandse) juridische bronnen en waren ook graadmeter voor het belang van nationale publicaties. Het belang van deze kronieken werd in een in 2020 uitgebrachte Hondius-special als volgt onder woorden gebracht:

> "Met zijn kronieken heeft Hondius de lezer jarenlang deelgenoot gemaakt van wat hem op privaatrechtelijk terrein in binnen- en buitenland opviel. De kronieken behoorden tot de meest gelezen bijdragen van het tijdschrift: menigeen speurde ze af met de vraag: zou ik ditmaal (wel/weer) worden genoemd?"[7]

En:

> "Ewoud Hondius staat bekend om zijn academische veelzijdigheid, maar zeker ook om zijn jarenlange bijdragen aan het NTBR als chroniqueur des vaderlands (…)."[8]

Al met al heeft Hondius ruim meer dan honderd kronieken voor het *NTBR* verzorgd, waarin zijn brede belangstelling en juridische nieuwsgierigheid tot uitdrukking kwamen. Zijn andere bijdragen, zijn hoofdredactie en ook zijn betrokkenheid nadien hebben het *NTBR* gevormd en gemaakt tot het hoogstaande privaatrechtelijke tijdschrift van nu.

Rechtsvergelijking en harmonisatie van Europees privaatrecht

Waar uit de rol van Hondius bij het *NTBR* zijn veelzijdige belangstelling voor het burgerlijk recht in de breedte blijkt, bestaat een belangrijk deel van de wetenschappelijke nalatenschap van Hondius uit zijn bijdrage aan diverse projecten over de harmonisatie en unificatie van het Europees privaatrecht. Zijn kennis van buitenlandse rechtsstelsels was grenzeloos en fenomenaal. Zijn terechte overtuiging was dat rechtsvergelijking tot het basisgereedschap behoort van de jurist, omdat daarmee inzichtelijk wordt hoe het anders kan, de oplossingen in het eigen rechtsstelsel in breder inspirerend perspectief worden gezien en andere keuzes kunnen worden gemaakt. Die kennis van de rechtsvergelijking was onontbeerlijk bij zijn lidmaatschap van de prestigieuze Lando-commissie, een werkgroep van prominente privaatrechtjuristen uit diverse Europese landen die de grensverleggende *Principles of European Contract Law* (PECL) tot stand hebben gebracht. De PECL was een schoolvoorbeeld van de wijze waarop Hondius rechtsvergelijking en harmonisatie van recht op Europees niveau nastreefde. Ook bij de opvolger van deze commissie, de *Study group on a European Civil Code*, was Hondius betrokken, ditmaal als een van de teamleiders van de werkgroep die zich onder meer bezighield met de vormgeving van een Europees kooprecht. Onder zijn verantwoordelijkheid heeft dit werk geleid tot de totstandkoming van de *Principles of European Sales Law* (PESL), die op hun beurt weer de basis vormen van de koopregels in de *Draft Common Frame of Reference* (DCFR). De Europese Commissie heeft ruimschoots uit deze werken geput bij de herziening van het consumentenacquis vanaf 2000 tot de vaststelling van de Richtlijn Verkoop goederen (Richtlijn 2019/771) en de Richtlijn Digitale inhoud en digitale diensten in 2019 (Richtlijn 2019/770), op grond waarvan het consumentenkooprechtregime werd aangepast en de nieuwe titel 7.1AA BW voor digitale inhoud en digitale diensten werd ingevoerd.

Consumentenrecht

Zijn grote betrokkenheid bij en invloed op het consumentenrecht blijkt uit zijn jarenlange lidmaatschap van de Commissie voor Consumentenaangelegenheden (CCA) van de Sociaal-Economische Raad. Als lid van deze CCA was hij medeverantwoordelijk voor behandeling van tal van invloedrijke SER-adviezen, zoals die over consumentenkoop (1980), de wettelijke ondersteuning zelfreguleringsafspraken (1989), schuldsanering (1990), Prijzenwet (1990), oneerlijke bedingen (1991), productinformatiebeleid (1992), misleidende en vergelijkende reclame (1992), koop

2 E.H. Hondius, 'Operatie stofkam: rol van rechter in Nieuw BW wordt teruggedrongen', *KwNB* 1984/0, p. 2 e.v.
3 Redactioneel, *NTBR* 1992/1, p. 1.
4 Met ingang van *NTBR* 2003/1 is G.E. van Maanen hem na bijna twintig jaar als hoofdredacteur opgevolgd.
5 E.H. Hondius, 'Kroniek Algemeen', *NTBR* 1992/2, p. 44 e.v.
6 E.H. Hondius, 'Kroniek Algemeen', *NTBR* 2000/4.
7 Redactioneel, 'Hulde aan Hondius', *NTBR* 2020/25, afl. 7.
8 W.H. van Boom, 'De Luttenbergse kronieken', *NTBR* 2020/26, afl. 7.

op afstand (1993), timesharing (1993), de consument op nieuwe markten (1997), ICT en consument (1998), elektronische handel (1999), keurmerken en duurzame ontwikkeling (2002), *small claims*-procedure (2006), herziening van het consumentenacquis (2007), consumentenrechten in de interne markt (2009), alternatieve geschilbeslechting (2012), en snel en toegankelijk geschillen oplossen (2016). De opsomming maakt duidelijk dat Hondius actief was over de volle breedte van het consumentenrecht. Daarnaast publiceerde hij in het *Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken* veel artikelen over het consumentenrecht.

Docent en promotor

Hondius heeft veel studenten de basis van het verbintenissenrecht bijgebracht, met zijn veelkleurige zelfgeschreven overheadsheets, en hij heeft op veel studenten de liefde van het consumentenrecht en de rechtsvergelijking overgebracht. Evenzo heeft hij een buitengewoon groot aantal promovendi begeleid. Niet alleen bracht hij zijn talrijke promovendi de kunde van het juridisch onderzoek bij – zijn idee was dat een proefschrift een proeve van bekwaamheid was en niet per se een boek dat vergelijkbaar aan het zijne hoefde te zijn – maar ook het nut en plezier van de rechtsvergelijking. Ook was het zijn (terechte) overtuiging dat het niet alleen gaat om onderzoek, maar dat jonge onderzoekers zich vooral ook naast het onderzoek zouden moeten ontplooien, door onderwijs te geven en nevenfuncties zoals redactiesecretariaten uit te oefenen. Daar hielp hij actief bij. Hij stelde zijn enorme (inter)nationale netwerk tot hun beschikking en introduceerde hen genereus bij dat netwerk.

Taal

Taal was belangrijk voor Hondius, niet alleen omdat dat het gereedschap is voor de jurist, maar ook omdat hij een enorme interesse en een buitengewoon talent had voor taal en voor buitenlandse talen, voor een juridisch comparatist een geweldige eigenschap. Hij sprak een groot aantal talen vloeiend, naar verluidt zonder noemenswaardig accent, en kon er nog veel meer lezen. Natuurlijk, althans vond hij, sprak hij de meeste Europese talen, maar ook met het Japans kon hij bijvoorbeeld goed overweg. In zijn hiervoor genoemde proefschrift beschreef hij de regelgeving over algemene voorwaarden in meer dan dertig rechtsstelsels – variërend van Finland tot Libië en van Polen tot Thailand. De bronnen had hij uiteraard in de originele taal gelezen, zonder de hulp van moderne instrumenten als vertaaltools, of zelfs maar 'het internet' – van een world wide web had destijds nog niemand gehoord. Zijn afscheidsrede/oratie sloot natuurlijk perfect aan bij zijn belangstelling voor taal en rechtsvergelijking. Typerend voor zijn taalvoorkeur was dat hij jarenlang een fervent voorstander was van de vervanging van de letter 'c' door de 'k'. Zo heeft hij de term 'konsument' tot ver in de jaren 90 van de vorige eeuw gebruikt, totdat hij zich uiteindelijk neerlegde bij de officiële spellingsregels.

Rijke nalatenschap

Hondius is een wegbereider geweest van het consumentenrecht zoals dat zich nu heeft gevormd. Hij was een stimulator van Europese unificatieprojecten, zoals we die nu in EU-verband zien. En hij heeft het nut, de noodzaak en het plezier van de rechtsvergelijking en meer in het bijzonder het Europees privaatrecht aan zovelen overgebracht. Zelf was hij heel bescheiden over zijn wetenschappelijke merites, maar het lijdt geen twijfel dat hij een rijke nalatenschap achterlaat. Zijn gedachtegoed leeft ook voort in de buitengewoon vele promovendi en de studenten die hij heeft geïnspireerd. Zijn wetenschappelijke én maatschappelijke activiteiten zijn de reden voor prestigieuze erkenningen: sinds 1995 was hij lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, en ontving hij eredoctoraten van de Katholieke Universiteit Leuven en de universiteit van Edinburgh. Daarnaast was hij gasthoogleraar bij verschillende universiteiten: van Sydney tot de Sorbonne, tot Tokyo.

Wij, en velen met ons, zullen Ewoud Hondius zeer missen, als betekenisvolle wetenschapper, als inspirerende docent en zeker ook als aimabele persoonlijkheid.